

Jaarverslag 2024

De PolderFabriek, Leiderdorp

Stichting Voedzaam Land

Januari 2025

Inhoud

Inleiding	3
Nieuwe projecten 2024	4
PolderFabriek, Leiderdorp	4
Bed en Breakfast, Leersum.....	4
Herenboeren Usseler Es, Enschede	5
Energiepark, Leiden	5
Stadslab 450 bomen, Leiden	5
Boerderij Eijckenstein, Maartensdijk	6
Stichting i.o. Need Help, Alphen aan den Rijn	6
Educatieplan, Eetbaar Alphen, Alphen aan den Rijn	6
Top van Onderop, Bussum.....	6
Bestaande projecten 2024	7
Schatkamer van Matilo (Voedselbos Hof van Matilo), Leiden	7
Educatieve activiteiten Eetbaar Alphen, gemeente Alphen aan den Rijn	7
Voedselbos Buitengewoon, den Dungen	8
Guerrilla gardening, Leiden	8
Fruitstruiken coulisse, PolderFabriek, Leiderdorp.....	8
Yuverta, chr. VMBO, Alphen aan den Rijn	8
Hortus Populus Bodegraven	9
Website Voedzaam Land.....	9
Projecten 2025	10
Kwekerij, Wassenaarseweg, Leiden.....	10
Rijnvicus, Alphen aan den Rijn.....	10
Avifauna, Alphen aan den Rijn	10
Enten, Schatkamer van Matilo, Leiden	10
Eten uit het voedselbos, Schatkamer van Matilo, Leiden.....	11
Paddenstoelen kweken, Schatkamer Hof van Matilo, Leiden.....	11
Inventarisatie Schatkamer Hof van Matilo, Leiden	11

Inleiding

Dit is het jaarverslag over 2024 van de Stichting Voedzaam Land. Ook in 2024 zijn er weer diverse projecten gerealiseerd passend binnen de visie, doelstellingen en uitgangspunten van de Stichting Voedzaam Land. In het jaarverslag ziet u een overzicht van de bestaande, de nieuwe en toekomstige projecten.

Ook in 2025 zoekt de Stichting Voedzaam Land weer actief samenwerking met relevante organisaties en particulieren. Wij nodigen de lezer graag uit om contact met ons op te nemen en de mogelijkheden te bespreken.

Veel leesplezier!

Stichting Voedzaam Land
Melchior Treublaan 33
2313VH Leiden

Contactpersoon: Joost Mentink
tel 06-20475264

www.voedzaamland.nl
voedzaamland@gmail.com

KvK 80214517
Regiobank NL 48 RBRB 0200 6361 03

Nieuwe projecten 2024

PolderFabriek, Leiderdorp

In het voorjaar 2024 is voor de Brasseriegroep een voedselpark gerealiseerd. Oplevering was op de dag van de opening van het restaurant op 26 april 2024. Het voedselpark bestaat uit een eetbare haag, een pluktuin, 3 rijen permacultuur boomgaard volgens het principe van Stefan Sobkowiak, 4 hoge houten bakken met kruiden, 3 lage moestuinbakken. De bedoeling van dit voedselpark is dat er bij rondleidingen en workshops met de kruiden en de planten en vruchten wordt gekookt voor de gasten van de PolderFabriek. Een wellicht zal er af en toe ook voor de reguliere horeca gebruik gemaakt worden van de opbrengst van het voedselpark.

Beheer en onderhoud vinden mede plaats door Gemiva, een instantie waar mensen met een beperking een zinvolle dagbesteding vinden.

Naast het onderhoud en de verdere doorontwikkeling en detaillering van dit bijzondere project, zal er ook aandacht zijn voor diverse educatieve activiteiten. Zo heeft Voedzaam Land in samenwerking met de Brasseriegroep in 2024 een eerste rondleiding gegeven voor ca. 50 beleidsmedewerkers van de afdelingen Groen / Openbare ruimte van de gemeente Leiden.

Bed en Breakfast, Leersum

In de bossen tussen Doorn en Leersum hebben Sandra van Gaalen en Fons Bardoel het Poortgebouw gerestaureerd in authentieke stijl. Een bijzondere plek voor een B&B! Voedzaam Land heeft een bijdrage geleverd om de tuin van de B&B nog mooier te maken en daarbij het accent te leggen op meer eetbaar uit eigen tuin.

We hebben geholpen met advies over de aan te planten soorten en de levering van fruitbomen, fruitstruiken en eetbare vaste planten.

Herenboeren Usseler Es, Enschede

Reeds eerder, in 2022, mocht Voedzaam Land een van de herenboerderijen (aan de Drecht in Leimuiden) helpen met advies en levering van fruitstruiken.

In 2024 is er langdurig en frequent contact geweest met de herenboeren van de Usseler Es in Enschede. De Usseler es is een archeologisch waardevolle en een van de grootste essen van Europa. Voedzaam land heeft een substantiële bijdrage geleverd aan dit project, met adviezen en levering van fruitstruiken en fruitbomen.

Energiepark, Leiden

In en rondom het Energiepark in Leiden vindt de komende jaren grootschalige stadsontwikkeling plaats. Vooruitlopend hierop wil de gemeente Leiden vast wat doen met “groen in de openbare ruimte”. Landschapsarchitecten van de gemeente hebben daarvoor het “pofferconcept” bedacht. Deze cirkelvormige poffers refereren naar de vorm van de voormalig in het energiepark aanwezige gashouders.

In samenwerking met Eduard Groen van de Bomenbond Rijnland, hebben we een poffer ontworpen met als titel “de Ziel van Leiden”.

In het ontwerp komen diverse kenmerkende elementen van de stad Leiden naar voren, zoals de burcht, de hortus, Boerhaave, de stadswallen, de lakenindustrie en de bierbrouwerijen.

Stadslab 450 bomen, Leiden

In het kader van 450 jaar Leidens Ontzet en (in 2025) het 450-jarig bestaan van de Universiteit, heeft Stadslab Leiden een “project 450 bomen” geïnitieerd. Voedzaam Land heeft geparticipeerd door het aanleggen van een zgn. “Pruimenlaantje” in Voedselbos Matilo. De 15 pruimenbomen zijn ter beschikking gesteld door Voedzaam Land. De bomen zijn aangeplant met behulp van Gemiva en Eduard Groen van Bomenbond Rijnland.

In Voedselbos Matilo zullen door de Bomenbond Rijnland ook 15 bomen worden aangeplant, te weten 15x *Sorbus aucuparia* (lijsterbes). Voedzaam Land heeft deze bomen mogen leveren.

Boerderij Eijckenstein, Maartensdijk

Boerderij Eijckenstein is een biologisch gemengd bedrijf met Jersey stieren, Sasso kippen, een CSA-groentetuin, agroforestry, graanteelt, een landgoedwinkel en zomer restaurant de buitenkeuken.

Op deze mooie boerderij willen Josephine en Jil naast de bestaande activiteiten een boomgaard en een fruitpluktuin aanleggen. Voedzaam Land heeft een bijdrage geleverd door een donatie van fruitbomen (appels, peren en pruimen) en fruitstruiken (kruisbessen, frambozen, zwarte bessen, jostabessen, rode en witte aalbessen) om op deze boerderij een boomgaard en een fruitpluktuin te realiseren.

Stichting i.o. Need Help, Alphen aan den Rijn

Sam Schoneveld bereidt de oprichting van stichting Need Help voor. Met deze stichting wil hij o.a. door activiteiten in een voedselbos mensen helpen en begeleiden die vastgelopen zijn in onze maatschappij. Voedzaam Land helpt hem met adviezen, contacten uit het netwerk en voordelige aanschaf van bijzondere fruitbomen en fruitstruiken. Zo heeft Sam in najaar 2024 een eerste locatie gerealiseerd bij Voedselbos Het Groene Hart in Hazerswoude-Dorp.

Educatieplan, Eetbaar Alphen, Alphen aan den Rijn

Binnen Eetbaar Alphen worden al enkele jaren diverse educatieve activiteiten georganiseerd. Recentelijk is er een visiedocument gemaakt, waardoor de behoefte is ontstaan voor een meer planmatige inzet van educatieve activiteiten die aansluiten bij de doelstellingen en uitgangspunten van het visiedocument. Voedzaam land heeft in nauwe samenwerking met Eetbaar Alphen een educatieplan en een implementatieplan ontwikkeld voor 2025.

Top van Onderop, Bussum

Tijdens de Top van Onderop, een jaarlijkse activiteit van het Nationaal Klimaat Platform, mocht Voedzaam land een workshop geven. De Top van Onderop geeft ruimte aan duurzame, succesvolle initiatieven, en wil graag een positief geluid laten horen in Nederland. Voedzaam Land behandelde in de workshop het Voedselbos Matilo en de eetbare tuinen en andere succesvolle “groene” initiatieven van Eetbaar Alpen.

Bestaande projecten 2024

Schatkamer van Matilo (Voedselbos Hof van Matilo), Leiden

In 2023 heeft Voedzaam Land een deel van het Voedselbos Hof van Matilo omgetoverd tot “De schatkamer van Matilo”. Op dit bijzondere stuk Leiden, een voormalige boomgaard op een Unesco Werelderfgoedlocatie, mag Voedzaam Land in samenwerking met Walter Schrader (initiatiefnemer Voedselbos Hof van Matilo) hier een “kwekerij” annex voedselpark met een veelheid aan educatieve elementen ontwikkelen en beheren. E.e.a. in samenwerking met de gemeente Leiden in het kader van het Project “Samen aan de slag”.

In 2024 zijn in het voorjaar diverse eetbare vaste planten aangeplant, in het bijzonder in de permacultuur boomgaard. Bij de fruithagen zijn één- en meerjarige eetbare bloemenmengsel ingezaaid. De eetbare hagen zijn verder aangevuld met nog meer verschillende eetbare struiken. Continue worden op diverse plaatsen in de schatkamer nieuwe fruitbomen en fruitstruiken aangeplant en aangevuld. Enkele voorbeelden van nieuwe aanplant zijn bijvoorbeeld: jeneverbes, Japanse wolmispel, nieuwe cultivars van de paw-paw, nieuwe cultivars van de tamme kastanje, etc.

Vanuit de schatkamer zijn diverse fruitbomen en fruitstruiken kosteloos geleverd aan het Voedselbos Hof van Matilo.

Na de zomer is er een “meedoeners” ploeg gevormd van actieve mensen die het leuk vinden om een bijdrage te leveren aan het onderhouden en verder door ontwikkelen van de Schatkamer van Matilo. Elke 1^e vrijdagochtend van de maand zijn we samen tussen 10 en 12 uur actief.

Daarnaast zijn de contacten met Gemiva verder geïntensiveerd. Ook zij helpen af en toe mee bij werkzaamheden in de Schatkamer.

Eind 2024 is er geïnvesteerd in het uitbreiden van de collectie cultivars in de kwekerij.

Educatieve activiteiten Eetbaar Alphen, gemeente Alphen aan den Rijn

Voedzaam Land werkt nauw samen met Eetbaar Alphen, in het bijzonder door het organiseren van educatieve activiteiten, zoals rondleidingen, podcasts, onderhoudsactiviteiten. Maar ook door ondersteuning bij netwerkbijeenkomsten, het helpen bij de realisatie van eetbare tuinen, tijdelijke projecten (bv. Rijnhaven project) en in het algemeen het meedenken over mogelijke nieuwe activiteiten.

In 2025 zullen de educatieve activiteiten in het algemeen doorlopen en hier en daar worden uitgebreid / aangepast.

Voedselbos Buitengewoon, den Dungen

In 2023 heeft Voedzaam Land een grote hoeveelheid fruitbomen en fruitstruiken kosteloos ter beschikking gesteld voor dit nieuwe voedselbos. Tevens heeft Voedzaam Land diverse fruitbomen en fruitstruiken geleverd die in dit voedselbos verder worden opgekweekt om t.z.t. te kunnen worden verkocht. In 2024 is de locatie bezocht. Verdere actie was dit jaar niet nodig.

Guerrilla gardening, Leiden

In de openbare ruimte in Leiden heeft Voedzaam Land in 2023 op enkele plekken zgn. “trio’s” aangeplant. Trio’s bestaan uit de volgende elementen: een fruitboom, een fruitstruik, een stikstofbinder en een kruidlaag. De idee is om als deze trio’s wat groter zijn gegroeid, we dan rondwandelingen gaan organiseren langs deze lokaties. Als de trio’s voldoende zijn ontwikkeld, is de idee om in overleg met de gemeente te kijken of dit idee verder kan worden doorontwikkeld en of er op meerdere lokaties trio’s kunnen worden aangeplant.

Fruitstruiken coulisse, PolderFabriek, Leiderdorp

In 2023 zijn de fruitstruiken aangeplant langs het fietspad bij het parkeerterrein voor de PolderFabriek. De fruitstruiken ontwikkelen zich naar verwachting. Het project behoeft niet veel aandacht, behoudens monitoring.

Yuverta, chr. VMBO, Alphen aan den Rijn

Op deze school is in 2023, in samenwerking met een enthousiaste docente, een kleine permacultuur boomgaard en een mini voedselbosje aangelegd.

Door ziekte van de docente en beperkte capaciteit qua vervanging, is er in 2024 niet veel gebeurd met dit initiatief. In 2025 zal de docente naar verwachting weer terugkeren in het arbeidsproces en dan kan dit project weer wat aandacht krijgen. In de tussentijd ontwikkelen het voedselbos en de permacultuur boomgaard zich rustig verder.

Hortus Populus Bodegraven

In Bodegraven participeert Voedzaam Land in een bijzonder project, Hortus Populus.

In 2023 hebben we bijzondere fruitstruiken en fruitbomen tegen een bijzonder laag tarief geleverd, waardoor Hortus Populus een verkoopactie kon doen voor omwonenden en andere geïnteresseerden om fruitbomen en – struiken te kopen.

In 2024 hebben we de locatie bezocht en de stand van zaken besproken. De actie is succesvol verlopen. Vanuit deze samenwerking hebben we 2x een bijdrage geleverd aan radio-uitzendingen van Radio Waddinxveen, waar de initiatiefneemster van Hortus Populus aan is verbonden.

Website Voedzaam Land

In 2024 is de website van Voedzaam Land verder verbeterd. Zo kwam er o.a. een agenda met de mogelijkheid voor bezoekers om zich daarop te abonneren. De diverse projecten werden beter beschreven en er kwam een rubriek “recepten”. Voor deze rubriek leveren twee vrijwilligers vanuit Voedselbos Matilo een actieve bijdrage.

Voor komend jaar zal er meer aandacht gegeven worden uit meer eten uit het voedselbos. Met deze nieuwe rubriek anticiperen we daar vast op.

Projecten 2025

Voor zover in te schatten zijn dit in ieder geval de projecten die we in 2025 gaan doen. Het ligt voor de hand te verwachten dat er vanuit het bestaande netwerk en nieuwe contacten ongetwijfeld nieuwe kansen voorbijkomen waar we mogelijk instappen.

Kwekerij, Wassenaarseweg, Leiden

Begin 2025 gaan we een project realiseren in samenwerking met Samen aan de Slag en Gemiva. De bedoeling is dat we in een tunnelkas eetbare vaste planten gaan kweken, deels voor Samen aan de Slag en deels voor Gemiva / Voedzaam Land.

De gemeente Leiden stelt de tunnelkas ter beschikking en Voedzaam land investeert in het benodigde plantmateriaal. Dit plantmateriaal is in 2024 aangeplant en staat inmiddels in de grond in de glazen kas van Gemiva. De tunnelkas wordt naar verwachting eind januari / begin februari 2025 geplaatst.

Rijnvicus, Alphen aan den Rijn

Bij Rijnvicus wordt een voedselpark gerealiseerd. Hierbij speelt Eetbaar Alphen een belangrijke rol. Voedzaam Land zal hier bij betrokken zijn, enerzijds vanuit de intensieve contacten met Eetbaar Alphen, anderzijds via eigen inbreng met adviezen, plantmateriaal, educatieve activiteiten, etc.

Avifauna, Alphen aan den Rijn

In Avifauna zal een eerste pilot worden gerealiseerd met eetbare planten. Precieze invulling is nog niet bekend en zal in onderling overleg worden ingevuld. Voedzaam Land werkt hierin nauw samen met Eetbaar Alphen en zal een bijdrage leveren met adviezen en het leveren van plantmateriaal.

Enten, Schatkamer van Matilo, Leiden

Eind 2024 hebben we diverse onderstammen ingekocht, zodat we in voorjaar en zomer 2025 kunnen gaan enten. In 2025 zullen we in januari op diverse lokaties enthout verzamelen om in het voorjaar te gaan enten. Wellicht organiseren we een workshop voor geïnteresseerden.

Eten uit het voedselbos, Schatkamer van Matilo, Leiden

Dit jaar wordt een belangrijk thema “meer eten uit het voedselbos”. Hier willen we invulling aan gaan geven door met de meedoeners van de vrijdagochtendploeg en eventuele andere geïnteresseerden te gaan koken in het voedselbos met producten uit het voedselbos. Bij het koken maken we gebruik van recepten, die worden ontwikkeld door een van de koks die recepten schrijven voor de website van Voedzaam Land.

Paddenstoelen kweken, Schatkamer Hof van Matilo, Leiden

Het kweken van paddenstoelen is een invulling van het thema *“meer eten uit het voedselbos”*. We schaffen broed aan van de blauwplaatstropharia, oesterzwam en shiitake en zorgen voor het juiste substraat (eiken stammetjes, houtsnippers en biologisch stro). Hiermee gaan we aan de slag en gaan we kennis verzamelen over het kweekproces en we hopen een mooie opbrengst te realiseren.

Inmiddels is een beperkt stukje geënt met Blauwplaatstropharia. Hier zijn eerst verse houtsnippers aangebracht, waar vervolgens broed van deze zwam aan is toegevoegd. Omdat we bij het aanleggen van de Schatkamer al veel houtsnippers op de paden hebben aangebracht waren er op twee plaatsen al spontaan Blauwplaatstropharia paddenstoelen opgekomen in de herfstperiode. Op één van deze plaatsen hebben we in een cirkel deze zwam geënt.

Inventarisatie Schatkamer Hof van Matilo, Leiden

Nadat we na de zomer in 2023 zijn begonnen met de realisatie van de Schatkamer, zijn er veel soorten bomen, struiken en vaste planten aangeplant. De idee is nu om de aanplant vast te leggen op een kaart. Het hoe en wat dient nader te worden uitgewerkt.